

İSRAİL İLE BAĞLANTILARI YASAKLAYAN IRAK YURT İÇİ VE YURT DIŞINA PARMAK SALLIYOR

MEHMET ALACA
22 AĞUSTOS 2022

UZMAN GÖRÜŞÜ
BÖLGESEL POLİTİKA

research.sharqforum.org

f t y SharqStrategic

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul /
Türkiye
Telefon: +90 212 603 18 15
Faks: +90-212-603 1665
E-posta: info@sharqforum.org

(Bu metin İngilizce orijinal versiyonundan tercüme edilmiştir.)

Özet: Irak'ın 1 Ekim 2021 genel seçimlerinden bu yana aylardır süren hükümet kurma krizi devam ederken İsrail ile ilişki kurulmasını yasaklayan bir kanun yakın zamanda Irak parlamentosundan geçti. Kanun ilk bakışta siyasi çıkmazın üstünü örtmüş ve tüm rakip grupları kanuna destek vermek için bir araya toplamış görünse de aslında bu durum hem ülke içinde hem de Irak'ın yakın çevresindeki bölgesel ilişkilerle yakından ilintilidir. Bu nedenle, bu uzman görüşü kanunun arkasındaki iç ve dış saikleri ve Irak'ın çatışan partilerinin gelecek politikalarını nasıl etkileyeceğini tartışıyor. Kanun, hiç kuşkusuz İran ile Tahran müttefiki Iraklı Şii gruplar tarafından ülkeyi İran ekseninde tutmak için kullanılacak ve özellikle Irak Kürdistan Bölgesi (IKB), Sünniler, normalleşme destekçileri ve yakın zamanda İsrail ile ilişkilerini normalleştiren bölge ülkeleri bu kanundan olumsuz etkilenecek.

Giriş

Irak Parlamentosu 26 Mayıs'ta (İsrail'e atıfla) "Siyonist oluşum" ile diplomatik, politik, askeri, ekonomik ve kültürel ilişkilerin normalleştirilmesini suç sayan bir kanun geçirdi.¹ Kanun Batı'da geniş tanımlı normalleşme kategorisindeki çoğu suç için idam cezası istenme ihtimali nedeniyle kınandı.² Kanunun Saddam Hüseyin tarafından geçirilen ve Irak'ı Ortadoğu'da İsrail ile normalleşmenin en güçlü muhaliflerinden biri yapan 1969 kanununa oldukça benzese de Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile Bahreyn'in İsrail'i tanıyıp diplomatik ilişkilerini normalleştirerek Arap-İsrail ilişkileri tarihinde yeni bir rota çizdiği 2020'de imzalanan İbrahim Anlaşmaları'ndan sonra yeni bir kanun ihtiyacı doğdu. Dahası kanun taslağının hükümet kurma sürecinin tıkanıp ve Erbil ile Bağdat arasındaki gerilimlerin yükseldiği bir zamanda hazırlanması tesadüf değil.

Parlamento'daki 329 milletvekilinden 275'i pratikte İsrail ile herhangi bir normalleşme süreci ihtimalini yasaklayan kanun teklifinin lehine oy kullandı. Irak, İsrail aleyhtarlığını temellendirirken Yahudi Devleti ile normalleşmeyi kategorik olarak reddettiğinin altını çizdi. Kanunu Ekim 2021 seçimlerini fiilen kazanmış olan nüfuzlu Şii dini lider Mukteda El-Sadr teklif etmişse de bu hamleden en büyük kazancı İran ve (Sadr'ın rakipleri olan) İran destekli Iraklı grupların elde etmesi bekleniyor.

İç politikadaki ılımlı aktörleri alt etmek

Irak'ta normalleşmeyi yasaklayan kanunun saiklerinin uzun bir geçmişi var. Irak, İsrail'in 1948'deki kuruluşundan beri resmi olarak İsrail'le savaşta. İsrail'e karşı düzenlenen üç Arap askeri operasyonunda yer alan Irak, 1979'da İsrail ile Mısır arasında imzalanan barış

PARLAMENTO'DAKİ 329 MİLLETVEKİLİNDEN 275'İ PRATİKTE İSRAİL İLE HERHANGİ BİR NORMALLEŞME SÜRECİ İHTİMALİNİ YASAKLAYAN KANUN TEKLİFİNİN LEHİNE OY KULLANDI

anlaşmasından sonra Arap dünyasında etkin bir İsrail karşıtı tutum benimsedi. Bu nedenle İsrail, tavizsiz bir şekilde Saddam Hüseyin rejimini büyük bir güvenlik tehdidi olarak gördü.³ Irak'ın nükleer silah geliştireceğinden korkan İsrail 1981'de Saddam'ın inşa ettirdiği Osirak nükleer tesisini bir hava saldırısıyla yıkmıştı.⁴ İran'la olan savaşına odaklanmış olan Irak, 1991'de Hayfa ve Tel Aviv'i bombalamak için düzinelerce Scud füzesi göndererek misillemede bulundu.

ABD'nin 2003 Irak işgalinin ardından İsrail ile hiçbir resmi bağlantı kurulmamasına rağmen eski yasaklar ve güçlü tepkiler gevşetildi. Örneğin Irak pasaportu hamillerinin İsrail'e seyahatini engelleyen düzenleme işgalden sonra kaldırıldı.⁵ İsrail ile çeşitli kişisel bağlantılar kurulmuşsa da İsrail aleyhindeki resmi refleksler pek değişmedi. 2004'te İsrail'e yaptığı ilk ziyaretten birkaç ay sonra Irak Ümmet Partisi Genel Başkanı Misal Alusi'nin iki oğlu ve korumasına suikast düzenlendi. Dahası, Tel Aviv'de 2008'de düzenlenen "Terörle Mücadele Konferansına" katılımından sonra Irak Parlamentosu Alusi'nin ihanet gerekçesiyle milletvekili dokunulmazlığının kaldırılmasını talep etti. Ancak Federal Anayasa Mahkemesi, Alusi'nin lehine karar vererek parlamento kararını iptal etti.⁶ Mahkeme kararı o dönemde İsrail ile kişisel bağlantılar kurmanın veya ülkeyi ziyaret etmenin önünde hiçbir yasal engel bulunmadığına işaret ediyordu.

Fakat Iraklı Şii ve Sünni 15 kişiden oluşan üst düzey bir heyetin Ocak 2019'da Tel Aviv'e bir dizi ziyarette bulunmasından sonra⁷ İsrail ile ilişkiler hakkındaki tartışmalar Irak siyaset sahnesindeki önemli gündem maddelerinden biri haline geldi. İran yanlısı bazı gruplar katılımcıların kimliklerinin ifşa edilerek cezalandırılmasını savunarak ziyarete tepki verirken Irak Meclis Başkan Yardımcısı Sadr yanlısı Hasan Ka'bi ise heyet üyelerinin, hele de milletvekili iseler, soruşturulması gerektiğini ifade etti.⁸ Bu arka plan ışığında son kanun, Sadr'ın Sairun meclis grubu tarafından teklif edildi ve Sadr'ın rakipleri İran destekli çoğu Şii grubu bir araya getiren bir koalisyon olan Şii Koordinasyon Çerçevesi teklife gönüllü destek sundu. Şaşırtıcı olan ise Sadr'ın Sünni Arap müttefikleri, Meclis Başkanı Muhammed Halbusi ve Kürdistan Demokrat Partisi'nin (KDP) de kanun lehine oy kullanmasıydı. İran ile desteklediği Iraklı gruplar genellikle İsrail ile KDP ve bazı Sünniler arasında ilişkiler bulunduğuna işaret ediyordu. Ülkede en hararetli İsrail karşıtı tutuma sahip İran destekli

ÜLKEDE EN HARARETLİ İSRAİL KARŞITI TUTUMA SAHİP İRAN DESTEKLİ GRUPLARA SESLenen RADİKAL Şİİ DİN ADAMI SADR, EN BÜYÜK VATANSEVER OLDUĞU MESAJINI VERDİ

gruplara seslenen radikal Şii din adamı Sadr, en büyük vatansever olduğu mesajını verdi. Ayrıca yasama hamlesiyle siyasi müttefiklerine yöneltilen İsrail’le ilişkide olma eleştirilerini hafifletmeyi amaçlıyor da olabilir.

Bazı Kürtler, özellikle de KDP, son kanunun lehine oy kullanarak İsrail ile aralarında mesafe olduğu algısı yaratmayı amaçladı. İsrail’in ilk Başbakanı David Ben Gurion İran, Türkiye ve Etiyopya gibi Arap olmayan ülkelerle ilişkilerini iyileştirmeyi amaçlarken Soğuk Savaş döneminde İsrail’i kuşattıklarını düşündüğü Arap toplumlarındaki ayrılıkçı hareketleri destekledi.⁹ Bu bağlamda İsrail, Iraklı Kürt hareketini Baas rejimine karşı destekledi.¹⁰ Dönemin Irak Cumhurbaşkanı ve Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) lideri Celal Talabani’nin 2008’de Yunanistan’da katıldığı bir konferansta dönemin İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak ile tokalaşması Irak siyasetinde şiddetle eleştirilmişti. Talabani nihayetinde toplantıya sadece KYB lideri sıfatıyla katıldığını belirtmek zorunda kalmıştı.¹¹ Ayrıca Ekim 2019’daki kitlesel protestoların da İsrail ile normalleşme çağrısında bulunan sesleri güçlendirdiğine inanılıyor. Protestolara atfen 25 Ekim Hareketi adında bir siyasi parti kuran Talal Hariri, partisinin İsrail ile kapsamlı bir barış inşa edilmesi gerektiğine inandığını açıkladı.¹²

IKB İsrail ile resmi diplomatik ilişkilerde bulunmasa da tarafların ekonomik ve siyasi ilişkiler, hatta güvenlik noktasında dahi iş birliği içinde oldukları aşikâr. İsrail 2021’de petrolünün yüzde 24’ünü IKB’den satın aldı ve hiç kuşkusuz 2017 Kürdistan bağımsızlık referandumunu açıktan destekleyen tek ülkediydi.¹³ Örtük ilişkilerine verilen tepkilere rağmen IKB New York merkezli *Center for Peace and Communication* [Barış ve İletişim Merkezi] adlı kuruluşun Erbil’de Sünni ve Şii aşiret liderleri dahil yaklaşık 300 Iraklı’nın katıldığı¹⁴ ve İsrail ile ilişkilerin normalleştirilmesi çağrısında bulunan bir toplantı düzenlemesine izin verdi. Toplantı, Eylül 2021’de Iraklı Şii politikacıları öfkeliendirdi ve o tarihten beri Iraklı Kürtler daha yoğun bir şekilde İran ve desteklediği Iraklı siyasi ve milis grupların radarında yer almaktadır. Örneğin, petrol zengini Kürt iş adamı Baz Kerim İsrail’e gizlice petrol satmakla suçlandı.¹⁵ İran, Kerim’in konutunda bulunduğunu iddia ettiği İsrail-MOSSAD üssüne balistik füze saldırısında bulundu ve bunu birkaç KDP liderinin Erbil ve Bağdat’taki ofis ve iş yerlerini hedef alan bir dizi saldırı izledi. Ayrıca İran Devrim Muhafızları Ordusu (İDMO) IKB’de faaliyet gösteren İranlı Kürt militanları giderek daha çok top atışlarıyla hedef alır oldu. Normalleşme karşıtı yasa İran’ın IKB’deki balistik füze saldırılarından sadece iki ay sonra gündeme geldi.¹⁶ Kürtlerin kanun lehindeki oyları IKB’nin İsrail karşıtı koroya katıldığı

İSRAİL 2021'DE PETROLÜNÜN YÜZDE 24'ÜNÜ IKB'DEN SATIN ALDI VE HİÇ KUŞKUSUZ 2017 KÜRDİSTAN BAĞIMSIZLIK REFERANDUMUNU AÇIKTAN DESTEKLEYEN TEK ÜLKEYDİ

anlamına gelmiyor. Aksine kanun, özellikle de İran yanlılarının güçlü olduğu bir hükümet kurulursa, muhtemelen Bağdat ile Erbil arasındaki uçurumu daha da derinleştirecek.

Sadr'ın normalleşme karşıtı kanununa 'evet' oyu veren Kürt ve Sünnilerin başka seçenekleri olmadığı düşünülebilir. Yoksa iki grup da başta İran yanlıları olmak üzere Şiilerin ciddi baskısına maruz kalabileceğinin farkında görünüyor. Kürtler ve Sünniler bir savunma mekanizması olarak siyasi konularına zarar gelmesini önlemek ve Bağdat'taki siyasi geleceklerini kurtarmak amacıyla kanunu destekledi. Fakat bölgede İsrail ile normalleşmeye giden ülkeler, özellikle de Körfez İşbirliği Konseyi üyeleri, Sünniler ve Irak'taki Kürtleri ve Sünnileri destekliyorlar. Örneğin Halbusi'nin BAE ile yakın ilişkileri olduğu bir sır değil. Bu yüzden Kürtler ve Sünniler gelecekte Irak ile İsrail arasında normalleşme ihtimali doğarsa sürece öncülük edecekti. Fakat yasama hamlesi tüm olası normalleşme girişimlerine ket vurdu.

Irak'ı İran ekseninde tutma çabaları

Kanun Sadr tarafından teklif edilmişse de hamleden gelecek en büyük kazanç İran ile desteklediği Iraklı gruplar için ufukta görünüyor. Üstelik İran özellikle sınır güvenliği kaygıları nedeniyle Irak'ın ve nüfuz sahibi olduğu diğer ülkelerin İsrail ile ilişkilerini geliştirmesine karşı çıkıyor. İddialara göre İsrail hava saldırıları Ağustos 2019'da Irak'taki İran destekli milis gruplara karşı gerçekleştirildi.¹⁷ Eğer doğruysa bunlar 1981 Osirak bombalamasından bu yana İsrail'in Irak'ta düzenlediği ilk saldırılardı. Bu bağlamda Irak siyasetindeki geleneksel İsrail karşıtlığına İran'ın baskıları da eklenince normalleşme etrafında daha gergin bir atmosfer oluşuyor.

Bu uzman görüşünün yazarının yakın zamanda görüştüğü Irak'ın önde gelen İslami liderlerinden biri, konunun Irak kamuoyu ve siyasetindeki hassasiyetinden dolayı tüm partilerin kanun lehine oy kullanmak zorunda olduğunu ancak zamanlamasının oldukça ilginç olduğunu söyledi. Sadr'ın İran ile desteklediği grupların lehine olan bu kanunun hazırlanmasında dair attığı bu adımın ve Sünni lider Halbusi ve KDP ile ittifak oluşturmasının İran destekli güçlerin bu "Üçlü İttifakı" Türkiye ve Körfez ülkelerine meyletmekle suçladığını ifade etti. Elbette Sadr ile gergin ilişkileri olan İran destekli gruplar bu İsrail karşıtı yasayı Sadr ile normalleşme fırsatı olarak kullanabilir. İran destekli tüm grup ve milislerin bu kanundan tam olarak memnun olmadığını, daha sert bir dille ve cezalarla bir taslak

İDDİALARA GÖRE İSRAİL HAVA SALDIRILARI AĞUSTOS 2019'DA İRAK'TAKİ İRAN DESTEKLİ MİLİS GRUPLARA KARŞI GERÇEKLEŞTİRİLDİ. EĞER DOĞRUYSA BUNLAR 1981 OSİRAK BOMBALAMASINDAN BU YANA İSRAİL'İN İRAK'TA DÜZENLEDİĞİ İLK SALDIRILARDI

hazırlama girişiminde bulduklarını ancak o taslakların gözden geçirilip değiştirildiğini belirtmek de kritik önem arz ediyor. Bu taslakların birkaçı mevcut kanunun [Kudüs'e] dini seyahatler üzerinden normalleşmeye izin veren boşluklar içerdiğini düşünüyordu. Mesela İran destekli Ketaib Hizbullah grubu kanunu onaylasa da birkaç maddesini eleştirmişti.

İran'ın Lübnan ve Irak'ta süren nüfuzuna rağmen iki ülkedeki son seçimler İran'ın çıkarlarına uygun değildi. Lübnan Hizbullahı ve müttefikleri Mayıs'ta yapılan son seçimde çoğunluğu elde edemezken İran destekli gruplar Ekim 2021 Irak seçimlerinde tamamen yenilgiye uğradı.¹⁸ Tahran, seçim sandıklarındaki kayıplarına rağmen bu hamleyi desteklemekle İsrail konusunda bir kırmızı çizgi çizerek imajını korumaya çalışıyor ve Irak'ın bu kümeye dahil edilmesini istemiyor. Nitekim ABD, Birleşik Krallık ve İsrail kanunu kınarken Tahran'ın yeni Irak Büyükelçisi Muhammed Kazım Al-i Sadık bu hamleyi “tarihi” olarak niteledi.¹⁹

Bu yasama hamlesi Irak'ı BAE, Sudan, Bahreyn ve Fas'ın 2020'de İsrail ile diplomatik ilişkiler kurduğu Arap dünyasında aykırı bir değer hâline getiriyor. İbrahim Görüşmelerinden kısa bir süre sonra Irak Hükümeti Sözcüsü Ahmed Molla Talal, “Irak yasalarının İsrail ile normalleşmeyi yasakladığını” belirtti.²⁰ Fakat açıklamalara rağmen ülkede tartışmalar sona ermedi. ABD, İran aleyhindeki tutumunda bölge ülkelerini taraf seçmeye zorladığından Irak bölgesel diplomasi girişimleriyle İran eksenine dahil edilmeye çalışıldığı politikardan kurtulmaya çalıştı. Mayıs 2020'de göreve başladıktan sonra Irak Başbakanı Mustafa Kazımi, yoğun bir diplomasi trafiğine girerek Türkiye, Mısır ve Ürdün dahil komşu ülkeleri ziyaret etti. Türkiye 1949'da İsrail'i tanıyan ilk ülkeydi, Mısır ve Ürdün ise sırasıyla 1980 ve 1994'te Yahudi devletiyle ilişkilerini normalleştirmişti. Kazımi'nin BAE'nin İsrail ile normalleşme sürecine dair yaptığı “Bu BAE'nin kararı ve buna müdahil olmamalıyız”²¹ açıklamasına rağmen, ABD ile yakın bağlantıları ve İran'la arasına mesafe koyma eğiliminin İsrail ile normalleşmeyi dayatabileceğinden korkan İran destekli gruplar Kazımi'yi eleştirilerinin hedefine koydu.

Bu hamleyle Sadr ve İran destekli gruplar bölge devletleri ve ABD'ye gelecekteki Irak hükümet ve liderlerinin İsrail konusunda geri atmayacağı mesajını verdi. Irak'taki İsrail karşıtı kanundan kısa bir süre sonra İran destekli Husi hareketi de Yemen'de benzer bir kanun geçirdi.²² ABD Başkanı Joe Biden'ın İsrail, Suudi Arabistan ve bazı Arap ülkelerini kapsayacak gezisi öncesinde

İBRAHİM GÖRÜŞMELERİNDEN KISA BİR SÜRE SONRA İRAK HÜKÜMETİ SÖZCÜSÜ AHMED MOLLA TALAL, “İRAK YASALARININ İSRAİL İLE NORMALLEŞMEYİ YASAKLADIĞINI” BELİRTTİ

İran destekli gruplar İbrahim Anlaşmaları'nın kapsamını genişletmeye yönelik diplomatik çabaların altını oymayı amaçladı. İran ile nükleer müzakereler ve İsrail'in bölge ülkeleriyle normalleşme girişimi sürerken İran'ın bu kanunla Irak'ı kendi yörüngesinde tutması İran'ın ABD ve Batı ile müzakerelerinde elini güçlendiren bir yan hamle olarak okunabilir. Üstelik seçimlerin galibi Sadr bir anda siyasi hareketinin tüm üyelerini Irak parlamentosundan istifa etmeye yönlendirdi.²³ Sadr'ın parlamento siyasetinden çekilmesinin ardından yeni hükümet İran yanlılarının kontrolünde olursa İsrail karşıtı hissiyat Irak'ta daha büyük bir görünürlük kazanacak.

Tarihi travmayı tekrar gözden geçirmek

Yahudilerin geçmişte Irak'ın politik, ekonomik ve kültürel hayatında etkin bir rol oynadığını hatırlamak gerekir. Mesela Iraklı Yahudi Sasun Eski, 1932'deki ölümünden önce ülkenin kraliyet dönemi sırasında beş dönem maliye bakanlığı yaptı. Ayrıca o zamanlar ülkenin en önemli şarkıcılarından biri olan Selime Murad gibi isimler de Yahudi'ydi. Bağdat'ın yüzde 40'ını oluşturan Irak'ın kadim Yahudi nüfusu 20. yüzyılın ortalarında neredeyse yok oldu ve geriye ülkede yaşayan sadece 4, Irak Kürdistanı'nda ise birkaç düzine insan kaldı. İsrail'de 200 binden fazla Irak kökenli Yahudi yaşıyor. Bu nüfusun ailevi ve kültürel bağlantıları iki ülke arasındaki yakınlaşmayı kolaylaştırabilir.²⁴ Son kanun bu insanların ata topraklarıyla ilişkilerini tamamen kesmenin yanında Irak'ta İran karşıtı, Batı yanlısı ve İsrail ile normalleşme destekçisi olan birçok aktör için de bir cezalandırma aracı.

İsrail, Irak ve diğer bölge ülkeleriyle ilişkilerini normalleştirmeye çalışıyor. İsrail Dışişleri Bakanı Mayıs 2018'de şimdi 700 binden fazla insanın takip ettiği “Irak lehçesinde İsrail” adlı bir Arapça Facebook sayfası açarak dijital diplomasi yürüttü.²⁵ Ancak İsrail karşıtı hissiyatın tarihi ve siyasi gerçeklikleri göz önünde bulundurulduğunda Irak Filistin yanlısı duruşunda her zaman tutarlı olmuştur. Irak hükümeti Erbil'in İsrail ile olan derin bağlarını da gözden geçirebilir. ABD eski Başkanı Donald Trump'ın Kudüs'ü İsrail'in başkenti ilan etmesinden kısa bir süre sonra Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas Iraklı mevkidaşı Berhem Salih ile Bağdat'ta bir araya geldi. İsrail'in Iraklı Kürtlerle olan güçlü ilişkilerine rağmen kendisi de aslen Kürt olan Salih “kardeş Filistin halkının barış, istikrar ve tüm meşru haklarını hayata geçirme ümitlerine ulaşması için çaba gösterilmesi”²⁶ gerektiğini vurguladı.

İSRAİL KARŞITI HISSİYATIN TARİHİ VE SİYASİ GERÇEKLERİ GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULDUĞUNDA İRAK FİLİSTİN YANLISI DURUŞUNDA HER ZAMAN TUTARLI OLMUŞTUR

BAE, Bahreyn ve Katar gibi Körfez Arap ülkelerinin aksine Irak, Arap-İsrail savaşlarında merkezi bir rol oynadı. İsrail'in 1967'de Arap devletlerini uğrattığı ağır yenilgi devletin ve kısmen Irak toplumunun yaşayan bir travmasıdır. Irak'ın tarihi travmaları ve İran'ın ülkedeki hegemonik nüfuzu İsrail ile yakınlaşmanın önündeki engellerdir. Dahası, Iraklı Şii dini lider Ayetullah Sistani'nin "Kudüs'ün işgal altındaki bir toprak olduğu gerçeğini değiştirmez"²⁷ yönündeki açıklamalarına bakıldığında, dini merci temelli engeller de İsrail ile muhtemel bir normalleşmenin önüne set çekiyor. İsrail ile normalleşmenin destekçileri ve muarızlarına ek olarak iki ülke arasındaki coğrafi mesafeden dolayı normalleşmenin acil bir gündem maddesi olmadığını ve Irak'ın kendi gündemi olan 2003'ten beri dinmeyen çatışmalar yüzünden yıkılan fiziksel-sosyal altyapı ve kurumlarını yeniden inşa etmeye öncelikli olarak odaklanması gerektiğini savunanlar da var.²⁸ Parlamento seçimleri Ekim 2021'de yapıldı ama Sadr ile İran destekli gruplar arasındaki çekişme nedeniyle hala hükümet kurulabilmiş değil. Yasama hamlesi hükümet kurmaya ilişkin sorunları örtme çabası gibi görünüyor.

Irak'taki İsrail karşıtı söylem, Şii ittifakın varlığıyla pekişen İran nüfuzu ve İsrail ile temas kurmaya iten tarihi saikler nedeniyle muhtemelen sürecek. Bu yüzden tüm diğer kısıtlara ek olarak İran'ın Irak'taki nüfuzu azalmazsa İsrail ile ilişkileri normalleştirmek çok güç olacak. Bu kanunla normalleşme eğilimli adımların ceza ile önleneyeceği ve muhtemel normalleşme heveslerinin daha doğmadan sona ereceği anlaşılabilir.

Sonuç

Irak'ta İsrail ile ilişkileri suç sayan kanunun kabul edilmesi ülkeyi İran kampında tutma ve Bağdat'ın bazı Arap ülkelerinin son iki yılda başlattığı Yahudi devletiyle normalleşme eğilimine katılmasını engelleme hamlesi olarak anlaşılmalıdır. İsrail ile yakın bağları olduğu ve MOSSAD üslerine ev sahipliği yaptığı iddiaları nedeniyle İran yanlısı Iraklı grupların Irak Kürdistan Bölgesi'ne (IKB) yönelik sürekli suçlamalarını akılda tutarak, kanun gelecekte Kürtlere karşı kampanyalar için yasal zemin de sunabilir. Dahası kanun, İran destekli gruplara Körfez devletlerinin Irak'ta ve daha önemlisi IKB'deki siyasi, ekonomik ve kültürel politikalarını kriminalize etme fırsatı da sağlayabilir. Irak milliyetçiliği ve İran karşıtı yaklaşımıyla öne çıkan Şii lider Mukteda Sadr'ın teklif ettiği kanun, kısmen hükümet kurmada ittifak yapan Kürtlerin ve bir dereceye kadar Sünnilerin İsrail ile ilişkileri olduğu yönündeki suçlamaları önlemeyi amaçlıyor. Kanunun ne derece uygulanabilir olduğu tartışma konusu olsa da kanun, hiç kuşkusuz Irak'ın iç ve dış politikasında belirleyici olacak. Özellikle kanunun Tahran'ın bölgesel siyaset sahnesi ve müzakerelerde elini güçlendireceği değerlendirilmesinde bulunulabilir.

Referanslar

- 1- "Iraq passes law to criminalise relations with Israel," Aljazeera, 26 Mayıs 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/5/26/iraqs-parliament-criminalises-normalization-with-israel>
- 2- "US disturbed by Iraqi law criminalizing Israel ties," Al-Monitor, 27 Mayıs 2022, <https://www.al-monitor.com/originals/2022/05/us-disturbed-iraqi-law-criminalizing-israel-ties#ixzz7WqillYYU>
- 3- Juan Cole, "Iraq and the Israeli-Palestinian Conflict in the Twentieth Century", Macalester International, Bahar 2009, Cilt: 23, ss. 3-23.
- 4- "Israeli Jets Destroy Iraqi Atomic Reactor; Attack Condemned by U.S and Arab Nations", The New York Times, 9 Haziran 1981, <https://www.nytimes.com/1981/06/09/world/israeli-jets-destroy-iraqi-atomic-reactor-attack-condemned-us-arab-nations.html>
- 5- Mehmet Alaca & Emre Karaca, "Is it Possible for Iraq to Normalize Relations with Israel?," ORSAM Policy Brief, 8 Aralık 2020, https://www.orsam.org.tr//d_hbanaliz/is-it-possible-for-iraq-to-normalize-relations-with-israel-.pdf
- 6- Ofra Bengio, "Babylon versus Zion: Changing Iraqi Perceptions of Israel", Ortadoğu Etütleri, Ocak 2010, Cilt: 2, Sayı: 2, ss. 9-34.
- 7- "Iraqi lawmaker demands probe into officials' visits to Israel," The Times of Israel, 7 Ocak 2019, <https://www.timesofisrael.com/iraqi-lawmaker-demands-probe-into-officials-visits-to-israel/>
- 8- "Alleged visits to Israel by Iraqi officials sparks controversy", Middle East Eye, 8 Ocak 2019, <https://www.middleeasteye.net/news/alleged-visits-israel-iraqi-officials-sparks-controversy>
- 9- Karolina Zielinska, "Israel's Periphery Doctrine: Prospects for Defining and Studying a Foreign Policy Practice", The Journal of Political Science, Cilt: 23, Sayı: 2, (2020), ss. 219-245, s.220.
- 10- Bengio, 2010, s.20.
- 11- Ofra Bengio, "Suprising Ties between Israel and the Kurds", The Middle East Quarterly, (Yaz 2014), s.7.
- 12- "New Iraqi party calls for normalization with Israel," Amwaj Media, 21 Ocak 2021, <https://amwaj.media/media-monitor/new-iraqi-party-normalization-israel>
- 13- Farhad Rezaei, "How Iran Turned Iraq Against the Abraham Accords," The National Interest, 17 Haziran 2022, <https://nationalinterest.org/feature/how-iran-turned-iraq-against-abraham-accords-203040>
- 14- Seth J. Frantzman, "The Kurdistan Region in Iraq tries to Balance Turkey, Iran and the United States," The National Interest, 20 Eylül 2020, <https://nationalinterest.org/blog/middle-east-watch/kurdistan-region-iraq-tries-balance-turkey-iran-and-united-states-168563>
- 15- "Iraq passes law making contact with Israel punishable by death," The Times of Israel, 26 Mayıs 2022, <https://www.timesofisrael.com/iraq-passes-law-making-contact-with-israel-punishable-by-death/>
- 16- Mehmet Alaca, "Iran's ballistic missile attack: Why is Erbil targeted?," Mena Affairs, 14 Mart 2022, <https://menaaffairs.com/irans-ballistic-missile-attack-why-is-erbil-targeted/>
- 17- "Netanyahu hints at Israeli involvement in Iraq blasts," Reuters, 22 Ağustos 2019, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-israel-iraq-idUSKCN1VC2HY>
- 18- "Mehmet Alaca & Bekir Aydoğan, "After Lebanese Elections: Another loss for Iran? Will Electoral Defeats in Lebanon and Iraq truly harm Iranian regional interests?," 17 Haziran 2022, Al-Sharq Strategic Research, <https://research.sharqforum.org/2022/06/17/after-lebanese-elections/>
- 19- Yerevan Saeed & Hussein Ibish, "Iraq's Anti-Normalization Law Could Prove a Risky Political Stunt," AGSIW, 6 Haziran 2022, <https://agsiw.org/iraqs-anti-normalization-law-could-prove-a-risky-political-stunt/>
- 20- "Iraq: Laws prohibit normalization with Israel", Anadolu Ajansı, 26 Ağustos 2020, <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iraq-laws-prohibit-normalization-with-israel/1954388>
- 21- David Ignatius, "Iraq's new prime minister is making a credible case for reform", The Washington Post, 21

- Ağustos 2020, <https://www.washingtonpost.com/opinions/2020/08/21/iraqs-new-prime-minister-is-making-credible-case-reform/>
- 22- "After Iraq, Houthis in Yemen criminalize ties with Israel," i24 News, 2 Haziran 2022, <https://www.i24news.tv/en/news/middle-east/1654179110-after-iraq-houthis-in-yemen-criminalize-ties-with-israel>
- 23- "Iraqi Shia leader al-Sadr withdraws from political process," Aljazeera, 16 Haziran 2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/6/16/iraqi-shia-leader-muqtada-al-sadr-withdraws-from-political-process>
- 24- "Iraq's Jewish community dwindles to fewer than five," France 24, 28 Mart 2021, <https://www.france24.com/en/live-news/20210328-iraq-s-jewish-community-dwindles-to-fewer-than-five>
- 25- العراقية باللهجة سرائيل, Facebook, <https://www.facebook.com/IsraelinIraqi/>
- 26- "President Salih During Greeting his Palestinian Counterpart: A Necessity to Exert Efforts to Achieve the Hopes of the Palestinian People and Realize their Full Legitimate Rights", Iraqi Presidency, 4 Mart 2019, <https://presidency.iq/EN/Details.aspx?id=1267>
- 27- "Commenting on the decision of the United States to recognize the city of Jerusalem as the capital of the Israeli entity," Sistani'nin resmi web sitesi, 7 Aralık 2017, <https://www.sistani.org/english/statement/25870/>
- 28- "Devil is in the Details of Iraq's New Law Criminalizing Normalization with Israel," Sharq Al-Awsat, 28 Mayıs 2022, <https://english.aawsat.com/home/article/3670486/devil-details-iraqs-new-law-criminalizing-normalization-israel>

AL SHARQ
STRATEGIC
RESEARCH

AL SHARQ STRATEJİK DÜŞÜNCE KURULUŞU HAKKINDA

Al Sharq Stratejik Düşünce Kuruluşu, demokratik katılım, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog ve sosyal adalet ideallerini teşvik etmek amacıyla, tarafsız ve titiz bir yaklaşımla araştırma yapmayı üstlenen bir düşünce kuruluşudur.

YAZAR HAKKINDA

Mehmet Alaca, Irak, bölgesel Kürt siyaseti ve Ortadoğu'daki Şii milislere odaklanan akademik bir araştırmacıdır. Ankara'da yerleşik bir diplomatik muhabir olmanın yanında Ortadoğu Araştırmaları Merkezi'nde (ORSAM) mukim olmayan bir araştırmacıdır. Alaca, Birleşik Krallık'taki Exeter Üniversitesi'nde Ortadoğu Siyaseti ve Uluslararası İlişkileri Bölümünde yüksek lisans çalışmalarını tamamlamıştır. Twitter adresi: @mehmtalaca